

01/34

**Hospodaření s prostředky státního rozpočtu poskytnutými
Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a. s., a České exportní bance, a. s.,
a hospodaření těchto společností s prostředky, za které ručí stát,
a výkon majetkových práv státu u těchto společností**

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 2001 pod číslem 01/34. Kontrolní akci řídila a kontrolní závěr vypracovala členka NKÚ Ing. Jana Krejčová.

Cílem kontroly bylo prověřit hospodaření s prostředky poskytovanými ze státního rozpočtu Exportní garanční a pojišťovací společností, a. s., k provozování pojištění vývozních úvěrových rizik a České exportní bance, a. s., k provozování zvýhodněného financování a hospodaření těchto společností s prostředky, za něž převzal stát záruky.

Kontrolu provedly v období od září 2001 do dubna 2002 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru státního rozpočtu. Kontrolovány byly roky 1999 a 2000, v případě věcných souvislostí i období předcházející.

Kontrolovanými osobami byly:

Ministerstvo financí (dále jen „MF“);
Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s. (dále jen „EGAP“);
Česká exportní banka, a. s. (dále jen „ČEB“).

Námítky proti kontrolnímu protokolu, které podaly dvě kontrolované osoby, byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutími o námítkách. Odvolání proti rozhodnutí o námítkách, která podaly dvě kontrolované osoby, byla vypořádána usneseními Kolegia NKÚ.

K o l e g i u m NKÚ na svém IX. zasedání, konaném ve dnech 10. a 11. června 2002,

s c h v á l i l o usnesením č. 16/IX/2002
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

A. Úvod

Charakteristika kontrolovaných osob

V souladu s mezinárodně uznávaným principem státní podpory vývozu byly zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, pověřeny touto činností ČEB a EGAP. Jsou akciovými společnostmi, jejich akcie jsou v zaknihované podobě a nejsou veřejně obchodovatelné. Základní jmění do obou společností vložil stát.

EGAP je akciovou společností; veškeré akcie jsou plně vlastněny státem. Akcionářská práva vykonávají zástupci ústředních orgánů státní správy České republiky, z nichž největší podíl tvoří zástupci MF.

Pojišťování se státní podporou je vymezeno v § 1 písm. a) zákona č. 58/1995 Sb. a je realizováno se zárukou státu za závazky EGAP. Jedná se zejména o pojišťování vývozních úvěrových rizik, jimiž jsou např. teritoriální (politická) rizika vývozu, pojištění úvěrů na vývozní operace v jejich jednotlivých fázích, solventnost odběratele a další.

ČEB byla založena jednorázově zakladatelskou smlouvou v roce 1994 jako banka podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. Ve smyslu zákona č. 58/1995 Sb. je vlastníkem akcií ČEB jednak stát, jednak EGAP. Vlastnická práva státu vykonávají zástupci ústředních orgánů státní správy, např. v roce 2000 s podílem 69,7 % hlasovacích práv (z toho MF 36,2 % hlasů), a EGAP (s podílem 30,3 % hlasovacích práv).

Posláním ČEB je provozování zvýhodněného financování, tj. financování vývozních úvěrů a poskytování finančních služeb s vývozem souvisejících za podmínek zvýhodněných oproti tržním podmínkám. Stát jí poskytuje dotace na pokrytí ztrát ze zvýhodněného financování nebo jejím prostřednictvím uhrazuje úrokové rozdíly u jiných činnostech.

MF plní v této oblasti úlohu nejvýznamnějšího vykonavatele práv státu – akcionáře, a to svým podílem držených akcií. Současně je gestorem problematiky státní podpory vývozu, zpracovává metodiku a předpisy pro tuto oblast a státní podporu financuje z prostředků státního rozpočtu.

Státní podpora vývozu je realizována finančními příspěvky:

- u EGAP dotací pro doplnění pojistných fondů, každoročně dle výše schválené ve státním rozpočtu ve vazbě na výši pojistné kapacity na daný rok;
- u ČEB dotací ztrát z provozování zvýhodněného financování, které jsou tvořeny rozdílem mezi náklady na získání finančních zdrojů pro zvýhodněné financování a výnosy z jejich využití.

Vedle toho stát ručí za závazky EGAP z pojištění těchto vývozních úvěrových rizik, které jsou poskytovány se státní podporou, a za závazky ČEB ze splácení získaných finančních zdrojů a závazky z dalších operací na finančních trzích.

Obě společnosti vedle zvýhodněné podpory vývozu poskytují své služby na běžném komerčním principu.

V letech 1999 a 2000 byly pro státní podporu vývozu rozpočtovány a ze státního rozpočtu skutečně uvolněny následující finanční prostředky (viz tab. č. 1 a 2):

Tabulka č. 1

(v tis. Kč)

Rok 1999	Schválený státní rozpočet	Rozpočet po změnách	Uvolněné prostředky	Rozdíl
EGAP	472 000	472 000	0	- 472 000
ČEB	800 000	500 000	134 254	- 365 746
VPS*) (MF)	200 000	50 000	0	- 50 000
Celkem	1 472 000	1 022 000	134 254	- 887 746

*) Pozn.: Kapitola státního rozpočtu „Všeobecná pokladní správa“.

Tabulka č. 2

(v tis. Kč)

Rok 2000	Schválený státní rozpočet	Rozpočet po změnách	Uvolněné prostředky	Rozdíl
EGAP	705 000	647 000	647 000	0
ČEB	354 000	154 000	96 964	- 57 036
VPS (MF)	200 000	14 080	13 126	- 954
Celkem	1 259 000	815 080	757 090	- 57 990

Pozn.: Rozpočtové částky uvedené v tabulkách v řádcích „VPS (MF)“ byly schváleny na dotování úrokových rozdílů u obchodních případů kontrahovaných před účinností zákona č. 58/1995 Sb.

Ustanovení právních předpisů jsou uváděna ve znění platném pro příslušné období.

B. Skutečnosti zjištěné kontrolou

1. Akciové společnosti žádaly a MF poskytlo finanční prostředky ze státního rozpočtu bez náležité opory v právních předpisech.

Jednalo se zejména o tyto případy:

- a) poskytnutí dotace ČEB v roce 1999 na ztráty související s tzv. krátkodobými vývozními úvěry, které byly provozovány za podmínek běžných na mezinárodních trzích.

V ustanoveních § 1 písm. b) bod 1 a § 6 odst. 2 zákona č. 58/1995 Sb. se mj. uvádí:

„Tento zákon upravuje státní podporu ...

b) financování vývozu formou

1. financování vývozních úvěrů a poskytování finančních služeb s vývozem souvisejících ... za podmínek zvýhodněných oproti tržním podmínkám, zejména z hlediska doby splatnosti závazků dlužníka nebo závazků vývozce nebo výrobce a z hlediska výše úrokových sazeb (dále jen ‘zvýhodněné financování’), ...“

„Exportní banka provozuje zvýhodněné financování za podmínek běžných na mezinárodních trzích pro státem podporované vývozní úvěry a pro finanční služby s vývozem související.“

ČEB zahrnuje do nároků na dotaci ztrát ze zvýhodněného financování za rok 1999 i tzv. krátkodobé úvěry, přestože v příslušných uzavřených smlouvách neuplatnila žádné zvýhodnění podmínek financování. MF souhlasilo s poskytováním těchto úvěrů za podmínky, že nebudou do nároků na dotaci zahrnuty a budou vedeny v odděleném účetním okruhu.

Skutečnost, že tyto úvěry neměly být zahrnuty do nároků na dotaci, potvrzuje rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 21. 11. 2000, jímž nebyla povolena výjimka ze zákazu veřejné podpory pro oblast krátkodobých vývozních úvěrů. Odůvodnění tohoto rozhodnutí uvádí, že podle písm. j) a k) „Přílohy I Dohody o zřízení Světové obchodní organizace“ je zakázáno státem kontrolované instituci poskytovat vývozní financování způsobem, při kterém nejsou pokryty dlouhodobé provozní náklady a ztráty – s výjimkou pro financování střednědobých a dlouhodobých vývozních úvěrů.

Dotace ztráty z poskytování krátkodobých úvěrů v roce 1999 byla ČEB kvantifikována a MF poskytnuta ve výši 18 751 tis. Kč. Rozhodnutí o úhradě ztrát z poskytování krátkodobých úvěrů v roce 1999 učinil tehdejší I. náměstek ministra financí.

Problematika krátkodobého financování byla předmětem dlouhodobého vyjednávání mezi zástupci MF a ČEB v průběhu let 1999 a 2000, zejména pak při schvalování Všeobecných obchodních podmínek (dále jen „VOP“) pro poskytování úvěrů s dobou splatnosti do dvou let.

Z korespondence ČEB s MF týkající se financování úvěrů s dobou kratší než 24 měsíců vyplynulo pro ČEB zejména:

- zajistit návratnost všech krátkodobých úvěrů bez jakéhokoliv nároku na dotaci ze státního rozpočtu nebo bez potřeby uplatnění záruky státního rozpočtu z důvodu nesplacení krátkodobého úvěru,
- zajistit, aby financování krátkodobých úvěrů bylo vedeno odděleně v samostatném účetním okruhu od ostatních úvěrů poskytovaných s nárokem na dotaci ze zvýhodněného financování,
- poskytovat úvěry za takových měnových a úrokových podmínek, aby tyto úvěry nemusely být zajišťovány proti kurzovým a úrokovým rizikům.

ČEB ani v roce 2000 nezajistila, aby financování krátkodobých úvěrů bylo podle podmínek MF vedeno v samostatném účetním okruhu odděleně od ostatních úvěrů poskytovaných s nárokem na dotaci ze zvýhodněného financování dle citovaného zákona;

b) poskytování záloh dotace ČEB na tvorbu rezerv a opravných položek ke ztrátám ze zvýhodněného financování, a to v průběhu roku 1999 z celoročního předpokladu, v roce 2000 z alikvotního podílu připadajícího na dané období z předpokládané výše.

V ustanovení § 3 zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (dále jen „zákon o rezervách“), se uvádí:

„Způsob tvorby rezerv a opravných položek za zdaňovací období a jejich výše musí být prokazatelné. Při inventarizaci se posuzuje výše a odůvodněnost rezerv a opravných položek.“

V roce 1999 byla podstatná část ztráty z poskytování zvýhodněného financování ČEB tvořena náklady na tvorbu rezerv a opravných položek podle zákona o rezervách. V § 3 uvedeného zákona je stanoveno, že rezervy a opravné položky se tvoří za zdaňovací období a jejich výše a odůvodněnost se posuzuje při inventarizaci.

ČEB nárokovala již v žádosti o splátku dotace za I. čtvrtletí 1999 prostředky na tvorbu rezerv a opravných položek v celé výši ročního objemu cca 97 540 tis. Kč. Nárokováné prostředky byly MF převedeny v plné výši, ačkoliv výpočet podle zákona o rezervách mohl být prováděn až za celý rok. V tomto případě nejde o skutečnou potřebu vynaložení peněžních prostředků.

Stejný postup byl zjištěn i za II. a III. čtvrtletí roku 1999, kdy již MF požadovanou výši finančních prostředků krátilo.

V roce 2000 byly prostředky na tvorbu rezerv a opravných položek převáděny podle žádosti ČEB o splátku dotace za jednotlivá čtvrtletí v poměrné výši z ročního objemu. To byl z hlediska užití prostředků státního rozpočtu postup příznivější než v roce 1999.

Uvedený postup nebyl správný, neboť prostředky na tvorbu rezerv a opravných položek měly být nároko-

vány a poskytnuty až v době vzniku opravných položek ke krytí potenciálních ztrát z klasifikovaných úvěrů.

2. MF poskytlo finanční prostředky ze státního rozpočtu na základě nesprávných nebo neúplných podkladů akciových společností.

Např.:

a) Žádost EGAP o dotace neobsahovala výpočet pojistné kapacity.

Ustanovení § 2 vyhlášky MF č. 278/1998 Sb., k provedení zákona č. 58/1995 Sb. ..., uvádí:

„Výpočet pojistné kapacity se provádí na základě návrhu Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a. s., (dále jen 'exportní pojišťovna') a vychází z úhrnné hodnoty vývozních úvěrových rizik krytých platnými pojistnými smlouvami, snížené o hodnoty předpokládaných splátek pojištěných úvěrů, dále z hodnoty vývozních úvěrových rizik obsažených ve smlouvách o příslibu pojištění a v rozpracovaných pojistných smlouvách, u nichž lze kvalifikovaně předpokládat uzavření pojistných smluv v roce, na který je státní rozpočet sestavován. Údaje jsou uváděny v členění dle očekávané míry rizika vzniku pojistné události u jednotlivých obchodních případů, u platných pojistných smluv též v členění podle jejich předpokládané splatnosti.“

V rámci přípravy rozpočtu na rok 2000 žádalo MF dopisy ze dne 21. 11. 1999 a ze dne 7. 12. 1999 EGAP o poskytnutí shora uvedených údajů pro výpočet pojistné kapacity ve smyslu citovaného ustanovení. Tyto podklady EGAP neposkytla, pouze navrhla, aby pojistná kapacita byla stanovena v úrovni 80 mld. Kč.

EGAP tak ani po výzvě MF nesplnila ustanovení citovaného předpisu.

MF nepostupovalo v souladu s citovaným ustanovením tím, že netrvalo na náležitostech pro výpočet pojistné kapacity podle § 2 vyhlášky MF č. 278/1998 Sb. a potvrdilo pro EGAP pojistnou kapacitu na rok 2000 ve výši 80 mld. Kč. Tato částka byla MF převzata do návrhu státního rozpočtu, aniž by byla doložena výpočtem pojistné kapacity v souladu s vyhláškou MF č. 278/1998 Sb.

b) Žádosti EGAP o dotace v roce 2000 neobsahovaly skutečné stavy pojistné angažovanosti k datům žádostí.

Ustanovení § 3 odst. 4 vyhlášky MF č. 278/1998 Sb. uvádí:

„Uvolňování schválených dotací ze státního rozpočtu v průběhu roku probíhá etapovitě dle rozhodnutí ministerstva na základě žádosti exportní pojišťovny, ve které exportní pojišťovna dokládá skutečný stav pojistné angažovanosti k datu žádosti a předpoklad na nadcházející období 90 dnů, při zohlednění tvorby rezerv a fondů z vlastních finančních zdrojů.“

K nedodržení výše uvedeného ustanovení došlo tolerováním ze strany MF skutečnosti, že EGAP v žádostech

o uvolnění dotace ze dne 2. 6. 2000 a ze dne 17. 10. 2000 neuviedla skutečné stavy pojistné angažovanosti k datům žádostí. V žádosti ze dne 2. 6. 2000 uvedla EGAP skutečný stav pojistné angažovanosti ke dni 30. 4. 2000 (ve výši 66 456 tis. Kč). V druhé žádosti ze dne 17. 10. 2000 skutečný stav pojistné angažovanosti nebyl uveden vůbec.

MF uvolnilo dotace ze státního rozpočtu na základě žádostí EGAP, přestože v uvedených žádostech EGAP nedoložila skutečné stavy pojistné angažovanosti k datům žádostí, jak ukládá zmíněné ustanovení.

e) Z kontroly dále vyplynulo, že MF v průběhu roku neověřovalo, jaké výše dosáhl podíl fondů a rezerv z pojistné angažovanosti stanovený podle ustanovení § 4 vyhlášky MF č. 278/1998 Sb. na 12 %, zda byl tento podíl dostačující pro zajištění bezpečného provozu EGAP, a zda tedy bylo nezbytné na vyžádání EGAP poskytnout dotaci.

d) EGAP zahrnuje do svých žádostí o poskytnutí rozpočtových prostředků k 31. 12. 1999 objem pojištění akreditivů ve výši 2 504 mil. Kč a k 31. 12. 2000 ve výši 2 004 mil. Kč na základě rámcových smluv s bankami, uzavřených v letech 1997 až 1999. Tyto rámcové smlouvy neprokazovaly žádný vztah k pojistným případům EGAP, ale obsahovaly pouze bankami předpokládaný finanční objem vydaných akreditivů. V těchto letech nebyly v rámci uzavřených smluv pojištěny žádné akreditivy, v předcházejících letech se jednalo o dva případy.

e) EGAP v žádostech o dotace státního rozpočtu v roce 2000 zahrnuje do údaje „skutečný stav“ fondů a rezerv nesprávně ztrátu z výsledku hospodaření v roce 1999 ve výši 364,2 mil. Kč. Tím byla zkreslena vypočtená hodnota pojistné angažovanosti. Obdobně v další žádosti zahrnuje do „předpokládaného stavu“ předpokládaný hospodářský výsledek za rok 2000 – ztrátu ve výši 213,46 mil. Kč.

f) Žádost EGAP o dotaci ze státního rozpočtu ze dne 2. 6. 2000 obsahovala v příloze údaj o předpokládané pojistné hodnotě připravovaných obchodních případů. U vybraných sedmi obchodních případů bylo zjištěno, že uvedená předpokládaná pojistná hodnota byla nadhodnocena o více než 100 %. Obdobně byla nadhodnocena předpokládaná pojistná hodnota v další žádosti ze dne 17. 10. 2000, kde u pěti vybraných obchodních případů nadhodnocení dosáhlo více než 28 %.

g) EGAP zahrnuje do výpočtu pojistné angažovanosti neoprávněně i úroky a bankovní poplatky z uzavřených příslibů pojištění.

Ustanovení § 2 písm. u) zákona č. 58/1995 Sb. stanoví, že do pojistné angažovanosti se zahrnuje souhrn: „... hodnot smluv o příslibu pojištění ve výši 50 % jejich nominální hodnoty.“ V rozporu s tímto ustanovením zahrnuje EGAP do pojistné angažovanosti k 31. 12. 1999 předpokládané úroky a poplatky v celkové výši 35,4 mil. Kč a k 31. 12. 2000 ve výši 308,5 mil. Kč.

h) EGAP zahrnuje do pojistné angažovanosti a do žádostí o uvolnění dotace ze státního rozpočtu na 1. pololetí roku 2000 i pojistnou hodnotu 4 089,8 mil. Kč, vyplývající z uzavřeného příslibu pojištění obchodního případu „Shen Tou“. Financování tohoto případu bylo v době uzavření příslibu pojištění (23. 12. 1999) zajištěno usnesením vlády ze dne 3. 8. 1994 č. 407 jiným způsobem. Souhlas ministra financí a ministra průmyslu a obchodu k pojištění tohoto obchodního případu vzhledem k jeho objemu byl poskytnut až v září 2001, kdy usnesením vlády ze dne 18. 7. 2001 č. 736 a ze dne 10. 12. 2001 č. 1335 bylo nově rozhodnuto o pojištění a financování tohoto obchodního případu.

i) EGAP převedla neoprávněně v dubnu 2000 z fondu teritoriálních rizik do fondu zábrany škod 150 mil. Kč. Důvodem pro tento převod bylo nebezpečí vzniku pojistného případu a nízké úrovně naplnění fondu zábrany škod (6,5 mil. Kč). Výrazným snížením prostředků ve fondu teritoriálních rizik vznikl nárok na dotaci ze státního rozpočtu, neboť podíl fondů a rezerv klesl pod požadovanou hranici 12 % výše pojistné angažovanosti.

3. Další zjištěné nedostatky v činnosti kontrolovaných osob

MF

a) Stát ručí podle příslušných ustanovení zákona č. 58/1995 Sb. za transakce ČEB související se získáváním finančních zdrojů na kapitálových trzích, při uzavírání těchto transakcí potvrzuje státní záruku MF. Stav těchto zdrojů, za které byla poskytnuta státní záruka, činil k 31. 12. 1999 cca 21,68 mld. Kč, k 31. 12. 2000 cca 24,47 mld. Kč.

Vedle toho ručí stát i za závazky ČEB z ostatních operací na finančních trzích, o nichž nemá ČEB povinnost informovat MF.

Na podrozvahových účtech MF nejsou ani poskytnuté záruky za závazky ČEB, ani uvedené záruky za závazky z ostatních operací na finančních trzích vůbec sledovány.

b) Nesoulad termínů pro předložení žádosti s vyčíslením dotace ztrát ČEB za IV. čtvrtletí roku 2000.

Ustanovení § 7 odst. 2 vyhlášky č. 278/1998 Sb. stanoví:

„Vyčíslení dotace ztrát předkládá exportní banka ministerstvu do dvacátého dne měsíce následujícího po skončení čtvrtletí. Splátky dotací ztrát za příslušné čtvrtletí se poskytují do patnáctého dne od předložení vyčíslení dotace ztrát. Splátky dotací ztrát za čtvrté čtvrtletí se poskytují zálohově podle vykázané předběžné skutečnosti, nejpozději do 7. ledna následujícího roku.“

Uvedené ustanovení nedostatečně upravuje vztahy mezi MF a dotovanou organizací. Termín pro předložení

vyčíslení předběžné skutečnosti ztráty za IV. čtvrtletí není řešen tak, aby záloha splátky dotace za toto období mohla být poskytnuta do stanoveného data.

Žádost o poskytnutí splátky dotace podle předběžných výsledků za rok 2000 byla předložena dopisem ČEB z 8. 1. 2001. Z tohoto důvodu nemohl být dodržen termín poskytnutí čtvrtletní splátky do 7. 1. Splátka ve výši 96 597 tis. Kč byla poskytnuta až 31. 1. 2001 a nebyla zahrnuta do výdajů roku 2000 v kapitole Všeobecná pokladni správa. Původní rozpočtovaná částka na tento účel v uvedené kapitole na rok 2000 ve výši 354 mil. Kč byla snížena na 154 mil. Kč. Jako čerpání bylo ve státním závěrečném účtu uvedeno pouze 96 964 tis. Kč, což byla částka poskytnutá za I. – III. čtvrtletí 2000.

ČEB

a) ČEB uzavírala smlouvy o zvýhodněném financování bez platných „Všeobecných obchodních podmínek“.

Pro postup při poskytování zvýhodněného financování byly dopisem MF ze dne 8. 9. 1995 schváleny VOP pro poskytování refinančních úvěrů a dne 25. 10. 1996 VOP pro poskytování přímých úvěrů bez časového rozlišení. Dopisem MF ze dne 24. 3. 1999 pozbyly tyto VOP účinnosti a až 5. 10. 1999 byly MF schváleny nové VOP pro poskytování úvěrů s dobou splatnosti nejméně na dva roky.

Ustanovení § 6 odst. 15 a odst. 16 zákona č. 58/1995 Sb. mj. stanoví:

„Při zvýhodněném financování postupuje exportní banka podle všeobecných obchodních podmínek ...“
„Všeobecné obchodní podmínky ... schvaluje Ministerstvo financí v dohodě s Českou národní bankou.“

ČEB nepostupovala v souladu s těmito ustanoveními, neboť v období od 5. 1. 1999 do 28. 9. 1999 poskytovala krátkodobé úvěry, přestože VOP pro poskytování úvěrů s dobou splatnosti do dvou let nebyly v této době MF schváleny. MF schválilo tyto VOP až dne 5. 10. 1999. ČEB však předmětné VOP používala jako přílohu u smluv o krátkodobých úvěrech uzavřených v období od 5. 1. 1999 do 28. 9. 1999, tedy ještě před schválením VOP MF. Na příslušné neschválené VOP byly v textu Smluv uváděny odvolávky s tím, že v závěrečných ustanoveních bylo mj. uváděno: „Přílohy uvedené v textu Smlouvy jsou její nedílnou součástí.“

b) ČEB poskytovala peněžní prostředky v rozporu s ustanoveními příslušné smlouvy o úvěru.

Finanční prostředky byly poskytovány na základě neúplných dokumentů (např. nebyl uveden předmět plnění) nebo byly potřebné dokumenty vyplývající ze smlouvy o úvěru vyžadovány dodatečně; z předložených dokumentů nevyplýval jednoznačně účel použitých prostředků apod.

c) ČEB v některých případech nedostatečně vyhodnotila rizikovitost úvěrů a uzavírala smlouvy o poskytnutí

úvěru s klienty, jejichž ekonomická situace a bonita byla problematická nebo jejichž předchozí úvěry byly zařazeny mezi klasifikované.

Ustanovení bodu 7.2. VOP týkající se poskytování úvěrů výrobcí a vývozci na financování výroby pro vývoz s následným financováním vývozu se splatností do dvou let mj. uvádí:

„Před uzavřením smlouvy o úvěru a v průběhu čerpání a splácení úvěru je exportní banka oprávněna ... informace takto získané použít pro vyhodnocování rizikovitosti úvěru.“

V průběhu přípravy a sjednávání některých úvěrových obchodů ČEB náležitě nevyužívala, resp. nevyhodnocovala získané informace o daném klientovi při posuzování rizikovitosti úvěru, dostatečně neaktualizovala vyhodnocování ekonomické situace a bonity klienta ve vazbě na období rozhodné pro schválení žádosti a podepsání smlouvy, např.:

- Smlouva č. 8300 o úvěru na financování výroby pro vývoz ve výši 240 000 DEM ze dne 16. 3. 1999: Žádost o zvýhodněné financování klientem podána 12. 1. 1999 vč. příloh, které mj. obsahovaly ekonomické ukazatele jen k 30. 11. 1998. V podkladových písemných materiálech pro jednání úvěrového výboru ČEB (dne 16. 2. 1999) zpracovatelé mj. uvedli: *„Přehled krátkodobých pohledávek a závazků k 30. 11. 1998 ... zbytek, tj. 101 tis. Kč u pohledávek a 6 776 tis. Kč u závazků, není společností schopna doložit.“* Smlouva byla uzavřena na základě původních podkladů a vyhodnocení.
- Smlouva č. 11910 o revolvingovém úvěru na financování výroby pro vývoz ve výši 191 250 EUR ze dne 14. 4. 2000: Žádost o zvýhodněné financování klientem podána dne 27. 10. 1999 vč. příloh, jejichž součástí byly mj. výsledky hospodaření společnosti do 30. 9. 1999. V podkladových písemných materiálech pro jednání úvěrového výboru ČEB (dne 25. 1. 2000) zpracovatelé v části 10. Hodnocení společnosti – zápory mj. uvedli: *„89 % závazků z obch. styku je po lhůtě splatnosti. Vysoká úvěrová angažovanost a velký objem leasingových splátek. Nízká likvidita.“* Smlouva byla uzavřena cca po šesti měsících od podání žádosti vč. příloh a bez dalšího hodnocení bonity klienta.
- Smlouva č. 13660 o revolvingovém úvěru na financování výroby pro vývoz ve výši 335 751 EUR a Smlouva o poskytnutí revolvingového úvěru č. 13650 ve výši 409 453 EUR byla uzavřena s klientem, který v té době neplnil závazky z předcházející uzavřené smlouvy č. 7790. ČEB nevyužila informace o daném klientovi při vyhodnocení rizikovitosti úvěru.

d) ČEB nesprávně vyloučila část výnosů a nákladů z okruhu účetnictví zvýhodněného financování.

ČEB postupovala v roce 2000 v rozporu s vyhláškou č. 278/1998 Sb., neboť přeúčtovala výnosy a náklady z účetního okruhu zvýhodněného financování (02) do okruhu provozních operací (01) na základě novelizace vyhlášky č. 278/1998 Sb. vyhláškou MF č. 88/2000 Sb., s účinností od 20. 4. 2000 za období leden až březen a

příslušnou část dubna 2000, tj. za období, na něž se účinnost novely vyhlášky nevztahovala. ČEB tak neoprávněně prohloubila ztrátu ze zvýhodněného financování před vyloučením nákladů a výnosů vztahujících se k produktům zvýhodněného financování „bez nároku na dotaci“ o 83 754 tis. Kč tím, že v souvislosti se změnami vyhlášky č. 278/1998 Sb.

- z okruhu 02 do okruhu 01 přeúčtovala výnosy ve výši 85 204 tis. Kč,
- z okruhu 02 do okruhu 01 přeúčtovala náklady ve výši 1 450 tis. Kč.

e) Některé další náklady a výnosy, které byly ČEB neoprávněně zahrnuty v nároku na dotaci.

- V rozporu s ustanoveními § 6 odst. 12 zákona č. 58/1995 Sb. a § 7 odst. 5 vyhlášky č. 278/1998 Sb. zahrнула v roce 1999 do nároku na dotaci i náklady ve výši 7 529 tis. Kč vynaložené na tvorbu rezerv k zárukám, které byly poskytnuty ke krátkodobým úvěrům.
- V rozporu s ustanovením § 7 odst. 8 (resp. s účinností od 20. 4. 2000 odst. 7) vyhlášky č. 278/1998 Sb., které definuje ztráty z ostatních nákladů vynaložených při získávání zdrojů a poskytování zvýhodněného financování, zahrнула i náklady v roce 1999 ve výši 4 531 tis. Kč a v roce 2000 ve výši 1 442 tis. Kč za úhradu odměn mandátáři, za ratingové ohodnocení ČEB, za poradenskou a konzultační činnost.

Tyto náklady se nevztahovaly k produktům zvýhodněného financování, proto měl být o jejich hodnotu snížen požadavek na dotaci ze státního rozpočtu.

- Do výnosů v roce 1999 získaných při poskytování zvýhodněného financování zahrнула i výnosy v celkové hodnotě 1 010 tis. Kč za právní služby a poplatky z mandátních smluv, které se ke zvýhodněnému financování nevztahovaly. Tyto činnosti měly být vyloučeny z výnosů zvýhodněného financování a o jejich hodnotu měl být navýšen požadavek na dotaci ze státního rozpočtu.

f) V účetnictví ČEB se vyskytovaly další nedostatky.

- Ustanovení § 8 odst. 4 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, stanoví:

„Vzájemná vyrovnání mezi položkami majetku a závazků nebo mezi položkami nákladů a výnosů nebo výdajů a příjmů lze provádět jen v souladu s postupy účtování.“

Opatření MF č. 282/41 410/1993, kterým se stanoví účtová osnova a postupy účtování pro banky, ve znění platném v letech 1999 a 2000, v příloze č. 2 části A čl. V odst. 2 stanoví:

„Banky mohou kompenzovat částky

- a) hodnot přijatých k zajištění úvěru s poskytnutým úvěrem, pokud to smlouva nebo zvláštní předpisy umožňují,*
- b) dobropisů (refundací) týkajících se konkrétní nákladové, popř. výnosové položky a vztahujících se*

k účetnímu období, ve kterém byl náklad, popř. výnos zúčtován,

- c) doměrků a vratek daní z příjmů, nepřímých daní a poplatků,*
- d) pokladních schodků a přebytků, pokud je prokázána jejich vzájemná souvislost (záměna hodnot), a to pouze podle rozhodnutí příslušných orgánů banky podle jejího vnitřního předpisu.“*

ČEB nepostupovala v souladu s těmito ustanoveními, neboť v období od 19. 7. 1999, kdy otevřela nostro účet denominovaný v japonských jenech, do 31. 12. 2000 neúčtovala výnosové úroky ze zůstatku tohoto účtu, ale kompenzovala je s náklady spojenými s vedením účtu. Vzhledem k tomu, že náklady převyšovaly výnosové úroky, účtovala rozdíl do nákladů.

- Ustanovení § 7 odst. 1, 3, 4 a § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 563/1991 Sb. mj. stanoví:

„(1) Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem. ...

(3) Účetnictví účetní jednotky je vedeno průkazným způsobem, jestliže účetní jednotka účetní případy a účetní zápisy o nich doložila nebo prokázala předepsaným způsobem ...

(4) Účetnictví účetní jednotky je správné, jestliže účetní jednotka s přihlédnutím ke všem okolnostem účetního případu neporušila povinnosti uložené jí tímto zákonem.“

„Účetní doklady jsou originální písemnosti, které musí mít tyto náležitosti: ...

- b) popis obsahu účetního případu a označení jeho účastníků, nevyplývá-li z účetního dokladu alespoň nepřímo, ...“*

ČEB postupovala v rozporu s ustanoveními § 7 odst. 3 a § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 563/1991 Sb., neboť popis účetního případu, tj. odůvodnění zaúčtování účetních operací, ani odkaz na skutečnost, která k jejich zaúčtování vedla, dále uváděné souhrnné účetní doklady neobsahovaly a ČEB je předložila až na základě žádostí skupiny kontrolujících.

V roce 1999 se jednalo o souhrnný účetní doklad, kterým přeúčtovala počáteční zůstatky vybraných účtů z okruhu 01 do okruhu 02 v celkové hodnotě 1 425 135 tis. Kč, a o souhrnný účetní doklad ze dne 19. 10. 1999, kterým z okruhu 01 přeúčtovala do okruhu 02 opravné položky a rezervy v celkové hodnotě 168 148 tis. Kč.

V roce 2000 byly k souhrnným účetním dokladům, kterými ČEB přeúčtovala z okruhu 02 do okruhu 01 prostředky v celkové hodnotě 394 159 tis. Kč, přiloženy sestavy „Zůstatky na účtu“, kde obsah účetních případů byl popsán pouze slovy „přeúčtování zůstatků z okruhu 02 na okruh 01“. Chybějící odůvodnění zaúčtování těchto souhrnných účetních dokladů doložila ČEB až na základě žádosti skupiny kontrolujících dne 8. 2. 2002.

ČEB rovněž porušila ustanovení § 7 odst. 4 zákona č. 563/1991 Sb., neboť výše uvedené souhrnné doklady zaúčtovala za období, na něž se účinnost novely vyhlášky č. 278/1998 Sb. (od 20. 4. 2000) nevztahovala.

- Ustanovení § 35 zákona č. 563/1991 Sb. uvádí:

„Opravy v účetních dokladech, účetních knihách a v ostatních účetních písemnostech nesmějí vést k neúplnosti, neprůkaznosti a nesprávnosti účetnictví.“

Opravy provedené v účetních dokladech k úvěrové smlouvě č. 7790 nebyly s citovaným ustanovením v souladu, např.:

- nečitelně přepsány byly číselné údaje úvěrového a běžného účtu,
- v účtovém předpisu byly číselné údaje přelepeny a znovu nadepsány,
- číselné údaje kurzu EUR byly přepsány nepovoleným způsobem.

ČEB tím rovněž nedodržela pokyn generálního ředitele ČEB č. POK 20, „Postup při oběhu a kontrole účetních dokladů“, účinný od 1. 12. 1999.

- g) **ČEB účelově obešla ustanovení zákona č. 58/1995 Sb., které zakazuje nabývání majetkových podílů na dobu delší než jeden rok.**

Ustanovení § 6 odst. 3 zákona č. 58/1995 Sb. stanoví:

„Exportní banka nesmí zakládat ani zřizovat právnické osoby ani se na jejich založení či zřízení podílet nebo v nich získávat majetkové podíly, s výjimkou právnických osob, jejichž předmětem činnosti je poskytování a převod mezibankovních plateb a přenos informací, a majetkových podílů v právnických osobách, které exportní banka dočasně získá a drží maximálně do jednoho roku od jejich nabytí v souvislosti s uplatněním zajištění sjednaného podle § 8 odst. 5. K dočasnému získávání majetkových podílů je třeba souhlasu Ministerstva financí.“

ČEB toto ustanovení nerespektovala, neboť dne 29. 6. 1998 uzavřela mandátní smlouvu, v jejímž čl. 1 se mandatář mimo jiné zavázal, že „pro mandanta zařídí následující záležitost: přijme funkci ve statutárním orgánu akciové společnosti, tj. v představenstvu obchodní společnosti ČKD Blansko Engineering, a. s. se sídlem Blansko, Gellhornova 1, PSČ 678 01, okres Blansko, IČ: 25305034, a na základě svého členství v představenstvu bude v souladu s pokyny mandanta hájit zájmy mandanta, a s obchodní společností ČKD BLANSKO GROUP, a.s. se sídlem Brno, Smetanova 8, PSČ: 602 00, okres Brno-město, IČ: 63468778, uzavře smlouvu o převodu cenných papírů a získá tak v této společnosti 34% podíl na jejím základním jmění“. V povinnostech mandanta sjednaných v čl. 4 této smlouvy bylo mimo jiné uvedeno: „... předat mandatáři věci a informace, jež jsou nutné k zařizení záležitosti. Zejména se bude jednat o následující věci, doklady a podklady:

- smlouvu s obchodní společností ČKD Blansko Engineering, a. s.,
- smlouvu s obchodní společností ČKD BLANSKO GROUP, a. s.,
- finanční prostředky pro zakoupení 34 kusů akcií (34 % základního jmění) společnosti ČKD Blansko Engineering, a. s. ...“

Čl. 5 této smlouvy obsahoval mj. ujednání o tom, že „za vyřízení záležitosti pro mandanta, která je předmětem této smlouvy, obdrží mandatář odměnu stanovenou pevnou částkou, a to měsíčně ve výši 40 000,- Kč“. Odměny mandatáři zaúčtovala ČEB na základě tohoto ustanovení účetními doklady v celkové výši 504 tis. Kč do nákladů zahrnutých do propočtu nároku na dotaci ztráty ze zvýhodněného financování za rok 1999.

EGAP

Účtování o fondech EGAP

V roce 1999 a v roce 2000 EGAP vedla ve svém účetnictví objem 937,1 mil Kč na účtu ostatních kapitálových fondů, čímž snížila možnost použití technických rezerv ve výši 854,3 mil. Kč v případě pojistného plnění, které upravuje ustanovení § 5 vyhlášky MF č. 278/1998 Sb. následovně:

„Zdroje exportní pojišťovny se v případě pojistného plnění použijí v tomto pořadí:

- a) technické rezervy na pojistná plnění... z vývozních úvěrových rizik do jejich vyčerpání,*
- b) fondy tvořené podle § 3 odst. 1 písm. a) do úplného vyčerpání včetně nerozděleného zisku z minulých let, a to výlučně na úhradu ztráty,*
- c) fondy tvořené podle § 3 odst. 1 písm. b), a to výlučně na úhradu ztráty.“*

EGAP účtovala v letech 1992 a 1993 podle vyhlášky MF č. 259/1991 Sb., kterou se stanovil způsob tvorby a použití účelových pojistných fondů, tj. o vkladech státního rozpočtu do základního rezervního fondu (dále jen „ZRF“). V roce 1994 zůstatek ZRF podle ustanovení § 12 vyhlášky MF č. 52/1994 Sb. EGAP převedla na účty č. 441 – rezerva na pojistné jiných období pod analytickým označením pro PZRF I a PZRF II (tj. pojistný základní rezervní fond). Vzhledem k tomu, že tyto zdroje byly u EGAP tvořeny vkladem od zakladatelů společnosti, byla opuštěna myšlenka převodu na rezervu pojistných plnění, tj. na účet č. 443, neboť na jejich tvorbu a použití se vztahovala omezení ze zákona ČNR č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 1998 EGAP předpokládala, že rozsah škod přesáhne možnost jejich financování z technických rezerv a fondů vytvořených vlastní činností. Se zřetelem na § 4 odst. 3 zákona č. 58/1995 Sb. a článek I odst. 3 části C – Zvláštní ustanovení... Účtové osnovy a postupů účtování pro pojišťovny, platné od roku 1996, požádala auditorskou firmu o stanovisko k převodu PZRF I a PZRF II z účtu č. 441 na účet č. 403.

Auditorská firma navržené řešení odsouhlasila a na základě rozhodnutí představenstva EGAP ze dne 26. 10. 1998 byly oba fondy přeúčtovány z účtu č. 441 na účet č. 403 a byly v roce 1999 a 2000 v účetnictví účetní jednotky vedeny takto:

„účet č. 403 280 – PZRF I ve výši 82 831 296,27 Kč,
účet č. 403 290 – PZRF II ve výši 854 274 325,22 Kč.“

Převod zůstatků účelových pojistných fondů podle ustanovení § 12 vyhlášky MF č. 52/1994 Sb. na účet č. 441, které jsou pouhou formou časového rozlišení předepsaného pojistného, nebyl správný. Opatření Ministerstva financí č. j. 282/58 850/1995 z 21. 12. 1995, které stanovilo s účinností od 1. 1. 1996 účtovou osnovu a postupy účtování pro pojišťovny, doplněné o část C „Zvláštní ustanovení – pojišťování vývozních úvěrových rizik“, neobsahovalo žádné přechodné ustanovení, tím spíše nemělo a ani nemohlo mít zpětnou účinnost. Postupy účtování pro pojišťovny nepředpokládají převody mezi vlastním kapitálem (jměním), to jsou účtové skupiny 40, 41 a 42, a cizími zdroji (kapitálem), kam náleží také technické rezervy. Naopak možné jsou převody uvnitř vlastního kapitálu, tj. mezi účty skupin 40 až 42.

Uvedeným postupem, kdy částka 937,1 mil. Kč byla v letech 1999 a 2000 vedena na účtu ostatních kapitálových fondů, EGAP porušila ustanovení § 12 vyhlášky MF č. 52/1994 Sb., které mj. stanoví:

„Zůstatek základního rezervního fondu se převede do rezerv na neživotní pojištění ...“

4. Kontrolní činnost MF

Kontrolou bylo zjištěno, že MF v období let 1999 a 2000 (ani v následujícím období vztahujícím se ke kontrolovaným roků) neprovedlo u akciových společnostech EGAP a ČEB ani jednu kontrolu. Přitom v ustanovení § 6 zákona č. 58/1995 Sb. je ve vztahu k ČEB uvedeno:

„Státní kontrolu nad zvýhodněným financováním provádí Ministerstvo financí podle zvláštního zákona. Výkon státní kontroly spočívá v kontrole dodržování ustanovení tohoto zákona v oblasti čerpání a používání prostředků ze státního rozpočtu při poskytování zvýhodněného financování ...“

(Zvláštním zákonem byl v kontrolovaném období zákon ČNR č. 552/1991 Sb., o státní kontrole.)

Ve vztahu k EGAP nebyla kontrolní činnost prováděna v souladu s ustanovením § 4 odst. 1 zákona ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, kde je mj. uvedeno:

„Ministerstvo financí je ústředním orgánem státní správy ... pro věci pojišťoven ...“

a dále rovněž nebyla prováděna v souladu s ustanovením § 18 odst. 1 písm. a) a d) zákona ČNR č. 185/1991 Sb.,

o pojišťovnictví, z kterého kontrolní činnost vyplývá a kde je mj. uvedeno:

„Výkon státního dozoru spočívá v kontrole

- a) *dodržování ustanovení tohoto zákona a dalších obecně závazných právních předpisů upravujících pojištění ...*,
d) *způsobu tvorby a použití rezerv a nakládání s jejich prostředky.*“

Od 1. 4. 2000 šlo o nesoulad s ustanovením § 26 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), kde je mj. uvedeno:

„Předmětem kontrolní činnosti ministerstva vůči osobám podle § 6 odst. 2 je

- a) *dodržování tohoto zákona, ...*
d) *způsob tvorby a použití technických rezerv, finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, ...*“

Kontrolní činnost MF u společnosti EGAP a ČEB byla MF prováděna pouze prostřednictvím jeho zástupců v orgánech uvedených společností. MF nezpracovalo vnitřní předpis, který by upravoval způsob řízení činnosti zástupců ze strany MF a jejich povinnosti z titulu zastupování MF v řídicích nebo kontrolních orgánech společností s majetkovou účastí státu. V případě společnosti EGAP a ČEB se jednalo o zástupce v představenstvech a dozorčích radách. Absence vnitřního předpisu pro postup při výkonu uvedených funkcí omezuje možnost MF ovlivňovat a kontrolovat v zájmu státu činnost pověřených členů v orgánech společností s majetkovou účastí státu a vyvozovat odpovědnost za případné nedostatky.

Od 1. 1. 2001 řeší částečně tuto problematiku zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, který v ustanovení § 28 odst. 2 ukládá zaměstnanci pověřenému výkonem práv akcionáře povinnost postupovat v souladu s právními předpisy a podle písemných pokynů ministra a podávat v určených pravidelných intervalech ministrovi písemné zprávy.

C. Vyhodnocení

Kontrolou byly zjištěny závažné nedostatky. Jejich příčinou je mj. i spojení komerčních činností a činností, které jsou finančně podporovány státem. Toto spojení umožňuje kontrolovaným akciovým společnostem získat ze státního rozpočtu více finančních prostředků, než je nezbytné k naplnění účelu, pro který byly zákonem zřízeny. Ani delegování představitelů státních orgánů do řídicích orgánů obou společností není dostatečnou zábranou, aby se tak nedělo. MF nezpracovalo vnitřní předpis, který by upravoval způsob řízení činnosti zástupců ze strany MF a jejich povinnosti z titulu zastupování MF v řídicích nebo kontrolních orgánech společností s majetkovou účastí státu.

Obě společnosti nadhodnocovaly své požadavky vůči státnímu rozpočtu často i v rozporu s právními předpisy. MF uplatňované požadavky na státní rozpočet nedostatečně ověřovalo a v kontrolovaném období neprovedlo u obou společností žádnou kontrolu.

Oprávnění ČEB získávat prostředky na finančních trzích spolu se skutečností, že o zárukách státu z těchto operací MF neúčtuje ani je nesleduje na podrozvahových účtech, vytváří zvláštní okruh závazků státu, které jsou reálným rizikem pro státní rozpočet.

**Zveřejnění odchylného názoru Ing. Petra Skály
ke kontrolnímu závěru z kontrolní akce č. 01/34
„Hospodaření s prostředky státního rozpočtu poskytnutými Exportní, garanční a pojišťovací
společností, a. s., a České exportní bance, a. s.,
a hospodaření těchto společností s prostředky, za které ručí stát,
a výkon majetkových práv státu u těchto společností“**

Vyjadřuji tímto pochybnost ke zjištění uvedenému v části B.1 v tomto kontrolním závěru, které zní:

„B. Skutečnosti zjištěné kontrolou

1. *Akciové společnosti žádaly a MF poskytlo finanční prostředky ze státního rozpočtu bez náležité opory v právních předpisech.*

Jednalo se zejména o tyto případy:

a) *poskytnutí dotace ČEB v roce 1999 na ztráty související s tzv. krátkodobými vývozními úvěry, které byly provozovány za podmínek běžných na mezinárodních trzích ...*“

Mé pochybnosti vyplývají ze skutečnosti, že toto zjištění nebylo prokázáno vyčerpávajícím způsobem:

– Kontrolující na podporu svého zjištění argumentují, že „ČEB zahrnuje do nároků na dotaci ztrát ze zvýhodněného financování za rok 1999 i tzv. krátkodobé úvěry, přestože v příslušných uzavřených smlouvách neuplatnila žádné zvýhodnění podmínek financování“.

Tuto skutečnost považuji z hlediska NKÚ za neúplně prověřenou, neboť ani kontrolující, ani odvolací orgán se nezabývali námitkou kontrolované osoby, že „Z hlediska délky splatnosti zvýhodnění spočívalo v tom, že i při krátkodobém financování poskytovala ČEB vývozcům delší lhůty splatnosti než byly ochotné v té době poskytnout komerční banky i při splnění podmínky pojištění EGAP“.

Délka splatnosti je při tom ve smyslu § 1 písm. b) bod 1 zákona č. 58/1995 Sb. jedním z podstatných znaků zvýhodněného financování (ve smyslu téhož paragrafu).

– Jako právní předpisy k podpoře výše uvedeného zjištění (ad B.1a) jsou zde citována ustanovení § 1 písm. b) bod 1 a § 6 odst. 2 zákona č. 58/1995 Sb. Dle mého názoru kontrolující nepostřehli rozdíl mezi ustanovením § 1 písm. b) bod 1, které definuje znaky zvýhodněného financování z hlediska vývozce nebo výrobce, a podmínkami provozování zvýhodněného financování v ČEB (viz ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 58/1995 Sb.), kterým jsou upraveny podmínky vnitřního fungování ČEB. Nelze tedy zdůvodnit neoprávněnost poskytnutí dotace na tzv. krátkodobé úvěry tím, že o zvýhodněné financování nejde, a to jen v důsledku toho,

že je ČEB provozována za podmínek běžných na mezinárodních trzích (to se děje i v případě tzv. střednědobých a dlouhodobých úvěrů). Jedinou možností jak prokázat, že tzv. krátkodobý úvěr není zvýhodněným financováním, je porovnání všech podmínek konkrétní úvěrové smlouvy s podmínkami běžně dosažitelnými na bankovním trhu v době uzavření této smlouvy.

– Argument kontrolujících, že „Skutečnost, že tyto úvěry neměly být zahrnuty do nároků na dotaci potvrzuje rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „ÚHOS“) ze dne 21. 11. 2000, jímž nebyla povolena výjimka ze zákazu veřejné podpory pro oblast krátkodobých vývozních úvěrů. Odůvodnění tohoto rozhodnutí uvádí, že podle písm. j) a k) „Přílohy I Dohody o zřízení Světové obchodní organizace“ je zakázáno státem kontrolované instituci poskytovat vývozní financování způsobem, při kterém nejsou pokryty dlouhodobé provozní náklady a ztráty – s výjimkou pro financování střednědobých a dlouhodobých vývozních úvěrů“.

je dle mého názoru nedostačující, neboť rozhodnutí ÚHOS se týká financování krátkodobých úvěrů za I. pololetí 2000 ve výši 2,7 mil. Kč. Ve svém rozhodnutí se opírá ÚHOS o příslušné ustanovení zákona č. 59/2000 Sb., který nabyl účinnosti až dne 1. května 2000. V kontrolním závěru je však uvedeno, že MF mělo poskytnout neoprávněné prostředky z titulu poskytování tzv. krátkodobých úvěrů v roce 1999. Pro toto období (celý rok 1999 až 1. 5. 2000) neexistuje (dle mých informací) oficiální právní analýza, která by obecně řešila problematiku míry porušení mezinárodních závazků ČR při podpoře vývozu, aby se na jejím základě mohlo zdůvodnit porušení konkrétního právního předpisu.

– Kontrolující rovněž nezjišťovali důvody, které vedly I. náměstka ministra financí k rozhodnutí o úhradě ztrát ČEB vyplývajících z poskytování krátkodobých úvěrů za rok 1999.

Zároveň z výše uvedených důvodů nejsem přesvědčen, že tzv. krátkodobé úvěry lze paušálně (při dřívější i současné právní úpravě podpory vývozu) zařadit mimo režim zvýhodněného financování, a proto se domnívám, že není možno tento kontrolou nedostatečně ověřený argument používat v dalším textu tohoto kontrolního závěru, včetně části C – Vyhodnocení.

Ing. Petr Skála,
člen Nejvyššího kontrolního úřadu